СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Николай Аретов Аретов
Институт за литература, БАН
Научно направление 05.04.02. Българска литература

по конкурс, обявен от
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
за заемане на академичната длъжност професор по направление 2.1. Филология
(Литература на народите от Европа, Америка, Азия, Африка и Австралия -
Западноевропейска литература), обявен в ДВ, бр. 100 от 25. 11. 2025 г.
с единствен кандидат доцент д-р Огнян Борисов Ковачев

Доцент д-р Огнян Борисов Ковачев е завършила Българска филология и втора специалност Английски език в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1987 г. През 2004 г. защитава докторантура с дисертационен труд на тема „Готическият роман (1764-1820): генеалогия, жанрови и естетически трансформации“. Същата година, разширена и преработена, дисертацията е публикувана като книга под заглавие „Готическият роман. Генеалогия, жанр, естетика“ (София: Еднорог, 2004). През 2005 г. излиза друга негова книга – „Литература и идентичност: преображения на другостта“ (София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2005), която събира различни негови статии и студии и представя навлизането му в други тематични полета.

От 1993 г. О. Ковачев е асистент в Софийския университет, старши асистент (от 1995), главен асистент (от 1998), доцент (от 2006). Бил е хоноруван преподавател в Шуменския университет (1992-1993), в Нов български университет (1996-2006), Югозападния университет (2005). В Софийския университет, наред с основната дисциплина „Западноевропейска литература“, води и различни други курсове, свързани с литературата и театъра, литературата и киното, готическото писане и пр. От 2008 г. е и ръководител на магистърска програма „Литература, кино и визуална култура“ към ФСлФ в СУ „Св. Климент Охридски“. Доц. Ковачев е ръководител на няколко докторанти и на

немалко студентски дипломни работи, които разглеждат проблеми, към които несъмнено той като преподавател ги е насочил – готическия роман, литература и кино и др.

Доц. Ковачев има специализация в колежа Крайст Чърч, Оксфордски университет (2007), през 2011 г. той е изследовател и гост-преподавател в Пенсилванския университет, Филаделфия, САЩ.

Важно място в изследователската работа на доц. Ковачев заемат инициирането и съставянето на различни колективни и други трудове и издания. Особено ценен е неговия личен проект, свързан с популяризирането и осмислянето на делото на Петър Увалиев, който се реализира с издаването на два тома негови радиобеседи (Агата-А: София, 2020 и 2025), както и с една статия и редица негови медийни изяви.

Специално внимание заслужава подготвеното по негова идея и ръководено от него издание на труда на Едмънд Бърк „Философско изследване на произхода на нашите идеи за възвишеното и красивото“ (София: Кралица Маб, 2001) с предговор на Ковачев и в превод на Василена Доткова и Еньо Стоянов, по това време негови студенти. Сред няколкото сборника, на които доц. Ковачев е съставител, вниманието на колегията бе привлечено от „Четенето в епохата на медии, компютри и Интернет. Сборник с доклади от Международната конференция в чест на проф. Волфганг Изер“ (Фигура: София, 2003), съставен заедно с Ал. Кьосев, и тематичния брой на Studia Litteraria Serdicensia (Год. I, 2021, кн. 1, Институт за литература – БАН) „Повторение, обновление – практики на римейка“, който е тематично свързан и с разглеждания тук труд.

О. Ковачев е преводач на книгите Джордж Оруел. „Есета“ (Галактика, Варна, 1994), Питър Стайнър. „Руският формализъм. Метапоетика“ (Шумен: Глаукс, 1995) и Уилям Годуин „Нещата, каквито са, или приключенията на Кейлъб Уилямс“ (София: Алтера, 2010), както и на 5 научни статии. Справката за научните приноси на доц. Ковачев посочва 26 доклада в различни форуми, в България и чужбина, без да посочва детайли.

В конкурса доцент д-р Огнян Ковачев участва с изследователския труд „Книгата и филмът в западния канон. Случаят Декамерон“ (София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2026) и 12 статии и студии, 1 от тях публикувана в чужбина.

„Книгата и филмът в западния канон. Случаят Декамерон“ е интересен и полезен труд, не бих го определил като монография от класически тип. Книгата обединява различни наблюдения върху важни проблеми, които авторът съумява на свърже. Трудът стъпва на сериозна методологическа база по отношение на теоретичните въпроси,

свързани с литературата и киното, познанията на автора върху историята (и осмислянето) на развитието на двете изкуства са много задълбочени, а ерудицията на автора е впечатляваща. За литераторите особено полезни са е предложените от труда наблюдения върху историята на киното и особено на теоретичните осмисляния на това изкуство. Впечатляващи са и няколкото излизания от чисто научния дискурс - имам предвид двойния финал и двете кратки приложения в края, както и някои кратки отклонения в основния текст.

Началните глави на книгата са посветени на проблема за канона в литературата – възникване, дефиниране, връзка с канона в религията, разширяване и допълване на канона, като погледът на автора не забравя и аналогиите с киното. Доц. Ковачев дискретно се разграничава (тук и при другите глави) от доминиращите представи (както от Х. Блум, така и от неговите опоненти от „Школата на негодуванието“, The School of Resentment) и прави крачка напред. За Ковачев „литературният канон е диалогично отворена структура – процес и продукт – за изработване и преработване на индивидуален и колективен читателски, културен и духовен опит.“ (с. 13) Като цяло, за труда са характерни прецизни, на места доста разгърнати терминологични уточнения (напр. подражание, приспособяване, приобщаване, апроприация, римейк, секвенция…) върху които стъпват последващите наблюдения.

Следващият кръг от проблеми е свързан с адаптацията – в литературата и киното, но далеч не само при тях. Авторът често се насочва към сравнения и аналогии на литературата с другите визуални изкуства, включително фотографията и комикса. Различните форми на адаптация също са разгледана в максимално широк план, за да се достигне до филмовата адаптация на литературна творба, а и до римейка в киното.

Още във въведението доц. Ковачев подчертава, че разглежда „…отношението между книгата и филма не в порядъка на отделност и противопоставеност, а на сходство и взаимовръзка“. (с. 7) Авторът се придържа към тази теза и когато съпоставя литературни творби, както и произведения от различни изкуства. В разноречивите концептуални позиции за отношението между поезия и художество Ковачев вижда две базисни теоретични представи за началото, за искрата на творческия замисъл (...) - трансценденталистка (Кант) и иманентистка, към която гравитира и авторът на труда. (с. 48)

Последната част е посветена на екранизациите на „Декамерон“. Тя е предхождана от разгърнати и задълбочени наблюдения върху сборника на Бокачо и специално върху четири новели в него, поставени в контекста на Шекспир, готическия роман, разбира се,

Дикенс, Стендал, Балзак и много други автори от различни епохи, включително и от гръко-римската античност. Важен за труда е акцентът върху съчетаването на висок и нисък повествователен и езиков код в „Декамерон“, както и многобройните междутекстови връзки, които намират адекватно продължение и разгръщане при Пазолини, при когото финитe наблюдения откриват и интермедиални и други типове връзки. О. Ковачев се отказва да проследява историята на екранизациите, маркира две – „Бокачо ‘70“ (1962*)* - четири новели, режисирани от Марио Моничели, Федерико Фелини, Лукино Висконти и Витoрио де Сика, и „Чудният Бокачо“ (2015) на Паоло и Витoрио Тавиани - но се съсредоточава върху епохалния филм на Пиер Паоло Пазолини „Декамерон“ (1971), част от неговата „Трилогия на живот“. Наблюденията са подчертано задълбочени, но, малко парадоксално, според автора им, те остават недовършени: „замисълът ми ще намери по-цялостно изпълнение в по-пространен текст“ (с. 177).

Заключение

Представената от доцент д-р Огнян Ковачев документи за конкурса са коректно изготвени и напълно покриват нормативните изисквания.

Цялостната изследователска и преподавателска дейност на д-р Огнян Ковачев напълно отговаря на изискванията на закона и това ми дава основание напълно убедено да препоръчам да бъде избран за професор в Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

18 март 2025

проф. дфн Николай Аретов